

MENESTYVÄT MAATALOUSYRITTÄJÄT

VYR Viljelijäseminaari

16.2.2023 HAMK Hämeenlinna

Päivi Kujala, vanhempi maatalousekonomisti

Pellervon taloustutkimus PTT ry

TAVOITTEET

Selvittää maatilayritysten menestystekijöitä:

- Missä määrin yrittäjä voi itse vaikuttaa kannattavuuteen?
- Mitä ja miten menestyvät maatilayrittäjät tekevät toisin?
- Mistä muut voisivat ottaa oppia?

Menestymisellä tutkimuksessa tarkoitetaan maatilayritysten hyvää taloudellista kannattavuutta ja sekä maatalousyrittäjän hyvinvointia.

Luonnonvarakeskus
Pellervon taloustutkimus PTT
Työtehoseura

Rahoitus:
MMM, Mäkelä 2019-2022

VILJELIJÄKYSELY, HAASTATTELUT JA TYÖPAJA

Kysely lähetettiin 2020 marras-joulukuun vaihteessa 20000 viljelijälle

Vastauksia saatiin 1339 (vastausprosentti 6,7%)

Tutkimusmenetelmänä faktori- ja klusterianalyysi

Kyselyn aihepiirit

- tuotanto, tuotantomenetelmät ja työnmenekki
- keskeiset investoinnit ja muut merkittävät strategiset muutokset edeltävän 5 vuoden aikana
- tilan toiminnalle asetetut tavoitteet
- päätöksentekoon vaikuttavat tekijät
- johtaminen ja osaamisen kehittäminen
- työkyky ja arjen sujuminen, arvot

KYSELYYN VASTANNEET

- Vastaajien ikäkeskiarvo oli 52 vuotta
- Tiloista
 - valtaosa (84 %) oli tavanomaisia maatalousyrityksiä
 - maatalousyhtymiä (10 %),
 - osakeyhtiöitä (4 %),
 - henkilöyhtiöitä (1 %)
 - muita (2 %), kuten kuolinpesiä
- Tiloista 40 prosenttia oli monialaisia
 - tilat harjoittivat 1–6 monialaisuuden muotoa ja urakointi oli niistä ylivoimaisesti yleisin

Lappi	19
Kainuu	16
Pohjois-Pohjanmaa	86
Keski-Pohjanmaa	30
Pohjanmaa	35
Etelä-Pohjanmaa	110
Keski-Suomi	55
Pohjois-Karjala	32
Pohjois-Savo	73
Etelä-Savo	39
Etelä-Karjala	25
Kymenlaakso	47
Päijät-Häme	32
Pirkanmaa	99
Kanta-Häme	44
Satakunta	69
Varsinais-Suomi	125
Uusimaa	73
<i>Yhteensä</i>	<i>1009</i>

VASTAAJAT TUOTANTOSUUNNAN MUKAAN

	pää		sivu	
Maidontuotanto	147	9,9 %	1	0,1 %
Nautojen teuraskasvatus	48	3,2 %	55	6,7 %
Emolehmätuotanto	54	3,6 %	13	1,6 %
Muu nautakarjatalous mm. vasikka-, hiehokasvatus	7	0,5 %	27	3,3 %
Sikatalous	24	1,6 %	0	0,0 %
Kananmunantuotanto	16	1,1 %	2	0,2 %
Siipikarjanlihantuotanto	5	0,3 %	0	0,0 %
Lammastalous	21	1,4 %	10	1,2 %
Vuohitalous	2	0,1 %	1	0,1 %
Muu kotieläintuotanto mm. hevostalous	17	1,1 %	19	2,3 %
Viljan-/erikoiskasvien viljely	737	49,6 %	248	30,3 %
Nurmenviljely	285	19,2 %	291	35,6 %
Sokerijuurikkaan viljely	14	0,9 %	16	2,0 %
Perunanviljely	26	1,7 %	37	4,5 %
Vihannesten/juuresten viljely avomaalla	16	1,1 %	30	3,7 %
Hedelmien/marjojen viljely avomaalla/tunnelissa	47	3,2 %	26	3,2 %
Muu kasvituotanto	21	1,4 %	42	5,1 %

VASTAAJAT TILAKOON MUKAAN

Oma ja vuokrattu pelto

alle 20ha	351	27 %
20-49ha	400	30 %
50-99ha	313	24 %
100-199ha	191	14 %
yli 200ha	63	5 %

KOKEMUS OMASTA MENESTYMISESTÄ

Miten koet menestyneesi maatalousyrittäjänä?

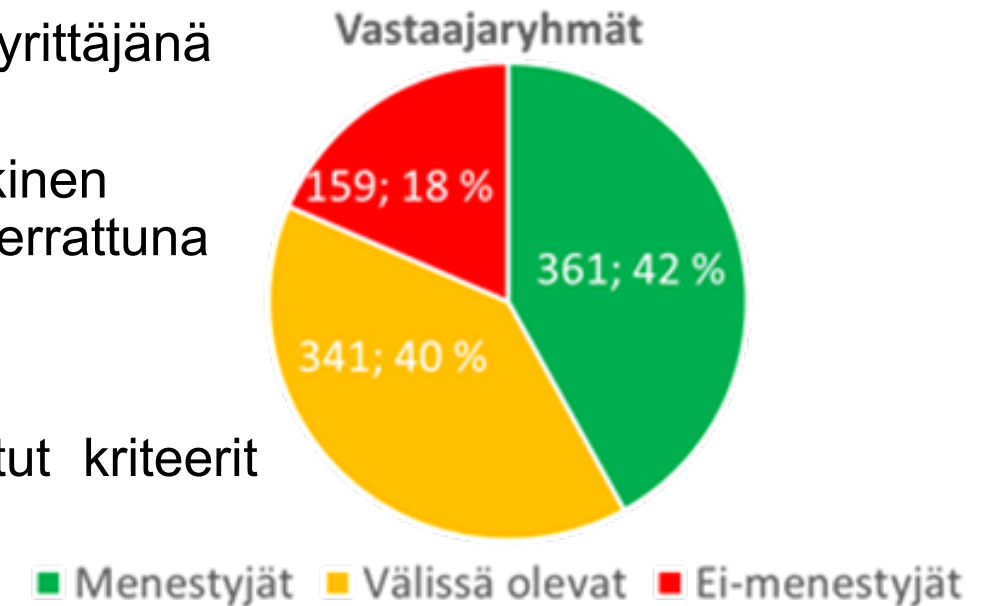
erittäin hyvin	61	5 %
melko hyvin	619	46 %
ei hyvin eikä huonosti	495	37 %
melko huonosti	103	8 %
erittäin huonosti	21	2 %
ei vastausta	39	3 %

ERITTÄIN TAI MELKO HYVIN OMASTA MIELESTÄÄN MENESTYNEET VASTAAJAT

		% tuotantosuunnan vastaajista
Maidontuotanto	96	65 %
Nautojen teuraskasvatus	33	69 %
Emolehmätuotanto	30	56 %
Muu nautakarjatalous mm. vasikka-, hiehokasvatus	3	43 %
Sikatalous	20	83 %
Kananmunantuotanto	8	50 %
Siipikarjanlihantuotanto	4	80 %
Lammastalous	6	29 %
Vuohitalous	1	50 %
Muu kotieläintuotanto mm. hevostalous	8	47 %
Viljan-/erikoiskasvien viljely	369	50 %
Nurmenviljely	112	39 %
Sokerijuurikkaan viljely	7	50 %
Perunanviljely	14	54 %
Vihannesten/juuresten viljely avomaalla	13	81 %
Hedelmiä/marjojen viljely avomaalla/tunnelissa	28	60 %
Muu kasvituotanto	10	48 %

Menestyvän maatalousyrittäjän määritelmä

- Yrittäjä luokiteltiin **menestyväksi** kolmen kriteerin mukaan:
 - Tila kuului maataloustuotannon taloudellisen kannattavuuden suhteen parhaaseen viidennekseen: tulos / (myyntitulot + tuet); ylin ja alin 5 % poistettu tarkastelusta.
 - Vastaajan tuli kokea menestyneensä maatalousyrittäjänä melko tai erittäin hyvin.
 - Vastaajan tuli arvioida sekä fyysinen että psyykkinen nykyinen työkykynsä melko tai erittäin hyväksi verrattuna työn asettamiin vaatimuksiin.
- Yrittäjä luokiteltiin **ei-menestyväksi**, kun edellä kuvatut kriteerit toteutuivat käänteisesti

Menestyvien ja heikosti menestyvien yrittäjien vertailu

Kun verrattiin **kaikkia menestyviä yrittäjiä kaikkiin heikosti menestyviin yrittäjiin**, menestyjien todettiin olevan tilastollisesti merkitsevästi

- nuorempia (keski- ja myös mediaani-iat 51)
- yleisemmin monialaisia
- käyttivät yleisemmin palkkatyövoimaa
- pärjäsivät arjessaan paremmin
- olivat lisänneet eläinmäärää ja/tai peltoalaa viiden vuoden sisällä
- hyödynsivät eri tietolähteitä (17 vaihtoehtoa) keskimääräistä enemmän
- käyttivät harvemmin maatalouden ulkopuolisia ansiotuloja maataloustuotannossa
- käyttivät yleisemmin nykyaikaista teknologiaa kasvintuotannossa

Menestyvät maatalousyrittäjät

Menestyvät
yrittäjät
kokivat
heikosti
menestyviä
yrittäjiä
yleisemmin

- Onnistuneensa melko tai erittäin hyvin **johtamisen** kolmella osa-alueella
 - itsensä ja tuotannon johtaminen sekä henkilö-johtaminen
- **Tilan talous** oli talouden osa-alueilla joko pysynyt ennallaan tai parantunut jonkin verran tai merkittävästi viiden viime vuoden aikana
 - liikevaihto, myyntitulot, tulos, kannattavuus, omavaraisuus ja maksuvalmius
- Olevansa **motivoituneita työssään** ja kokevansa kerran viikossa tai useammin kaikkien työn imua mittaavien 9 väittämän kaltaisia tunteuksia tai ajatuksia
- Arvioivat itsensä **osaaviksi**
- Peltoalaltaan keskikokoista suuremmilla kasvi- ja eläintiloilla menestyvät yrittäjät käyttivät yleisemmin **kirjallisia suunnitelmia ja sopimuksia**

Työn imu

62. Kuinka usein sinulla on seuraavien väittämien kaltaisia tunteuksia tai ajatuksia?

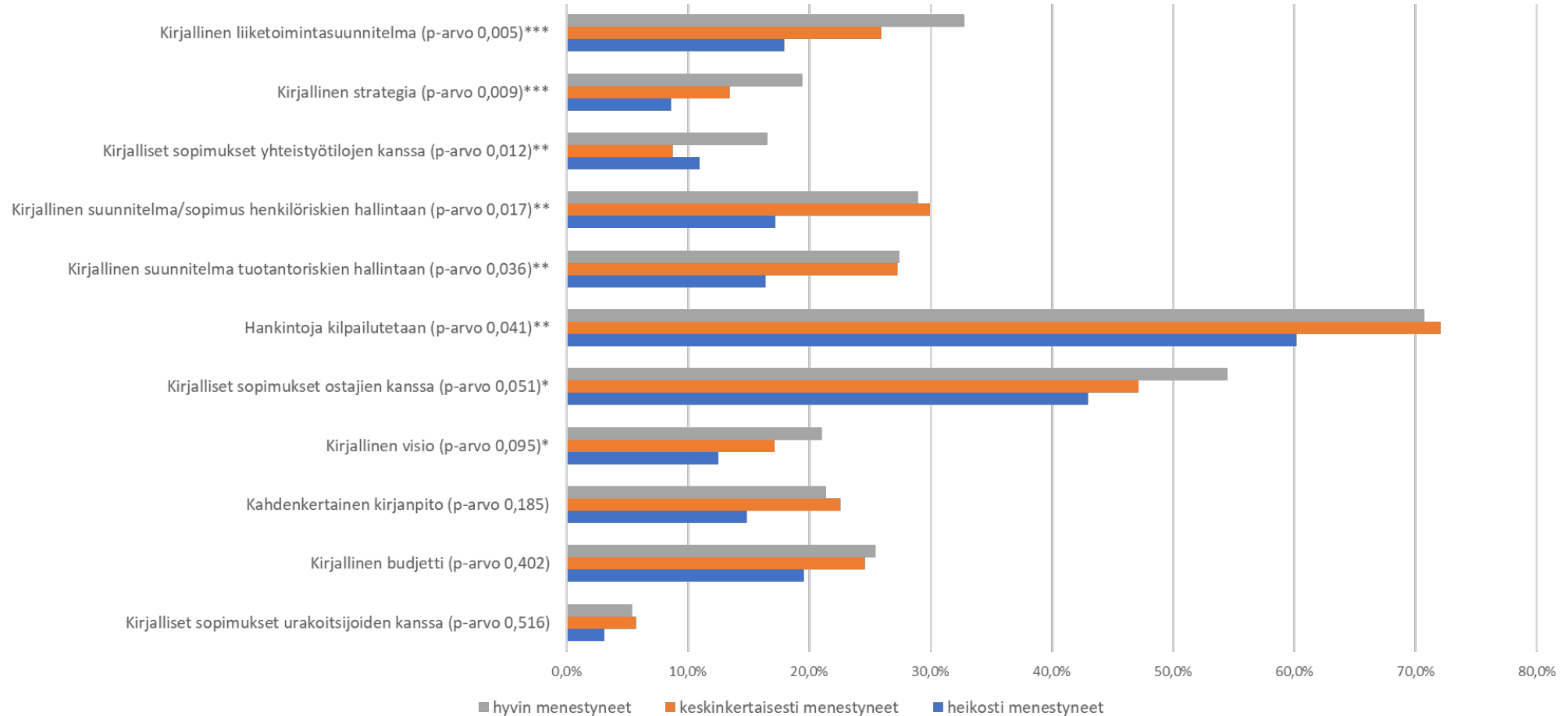
Merkitse taulukkoon, kuinka usein koet työssäsi väittämässä kuvattua tuntemusta tai ajatusta? (Lähde: Työterveyslaitos)

	En koskaan	Muutaman kerran vuodessa	Kerran kuussa	Muutaman kerran kuussa	Kerran viikossa	Muutaman kerran viikossa	Päivittäin
Tunnen olevani täynnä energiaa, kun teen työtäni.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tunnen itseni vahvaksi ja tarmokkaaksi työssäni.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Olen innostunut työstäni.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Työni inspiroi minua.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Aamulla herättyäni minusta tuntuu hyvältä lähteä töihin.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tunnen tyydytystä, kun olen syventynyt työhöni.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Olen ylpeä työstäni.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Olen täysin uppoutunut työhöni.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kun työskentelen, työ vie minut mukanaan.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

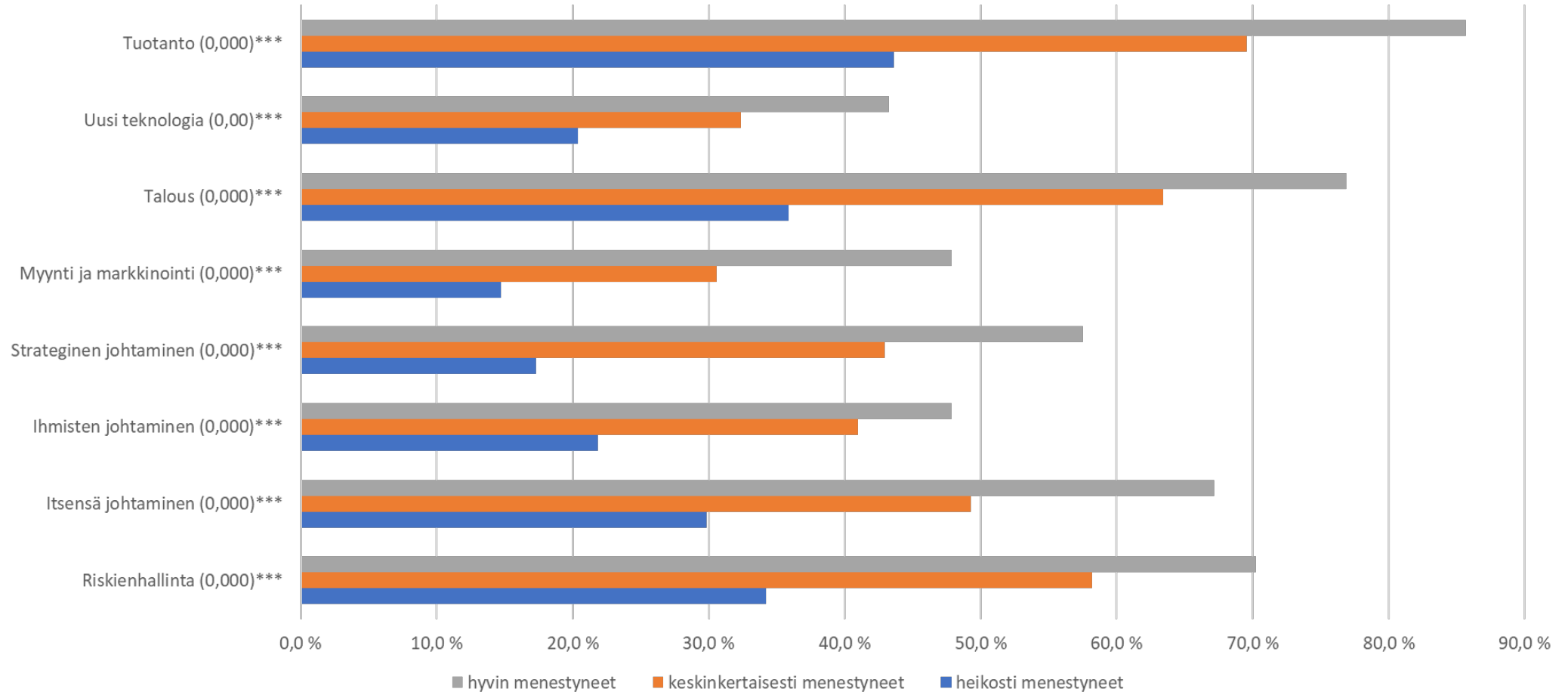
TYÖN IMU TUOTANTOSUUNNITTAIN

	lkm.	Tarmokkuus	Omistautuminen	Uppoutuminen	Työn imu	
Koko aineisto	1237	4,05	4,36	4,2	4,20	"kohtuullinen"
Emolehmätuotanto	53	4,02	4,13	3,96	4,04	"kohtuullinen"
Hedelmien/marjojen viljely	37	4	4,43	4,26	4,23	"kohtuullinen"
kananmunantuotanto	14	3,93	4,36	4,29	4,19	"kohtuullinen"
Lammastalous	21	4,23	4,62	4,52	4,46	"kohtuullinen"
Maidontuotanto	143	4,01	4,24	4,34	4,20	"kohtuullinen"
Muu kasvintuotanto	15	4,8	4,93	4,53	4,75	"keskimääräistä korkeampi"
Muu kotieläintuotanto	17	3,94	4,47	4,5	4,30	"kohtuullinen"
Nautojen teuraskasvatus	42	4,71	5	4,43	4,71	"keskimääräistä korkeampi"
Nurmenviljely	142	4,17	4,45	4,24	4,29	"kohtuullinen"
Perunan viljely	17	4,65	4,53	4,24	4,47	"kohtuullinen"
Sekamuotoinen kasvi- ja eläintuotanto	24	3,58	4,13	4	3,90	"kohtuullinen"
Sekamuotoinen kasvituotanto	22	3,09	3,81	4,25	3,72	"kohtuullinen"
Sikatalous	23	4,57	4,7	4,39	4,55	"keskimääräistä korkeampi"
Vihannesten/juuresten viljely	11	4,73	4,91	4,91	4,85	"keskimääräistä korkeampi"
Viljan-/erioiskasvien viljely	656	4	4,33	4,13	4,15	"kohtuullinen"

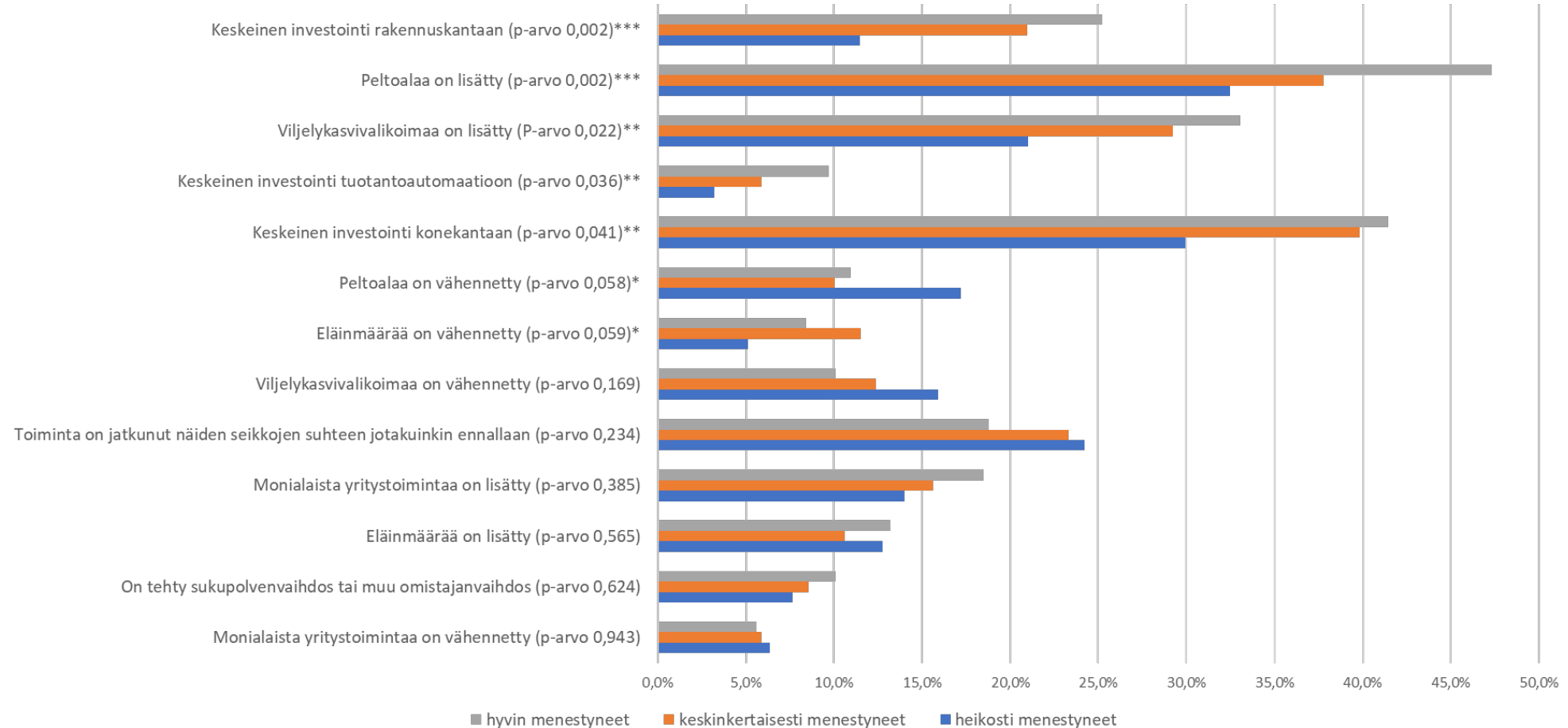
MITÄ SEURAAVISTA TILALLASI ON?

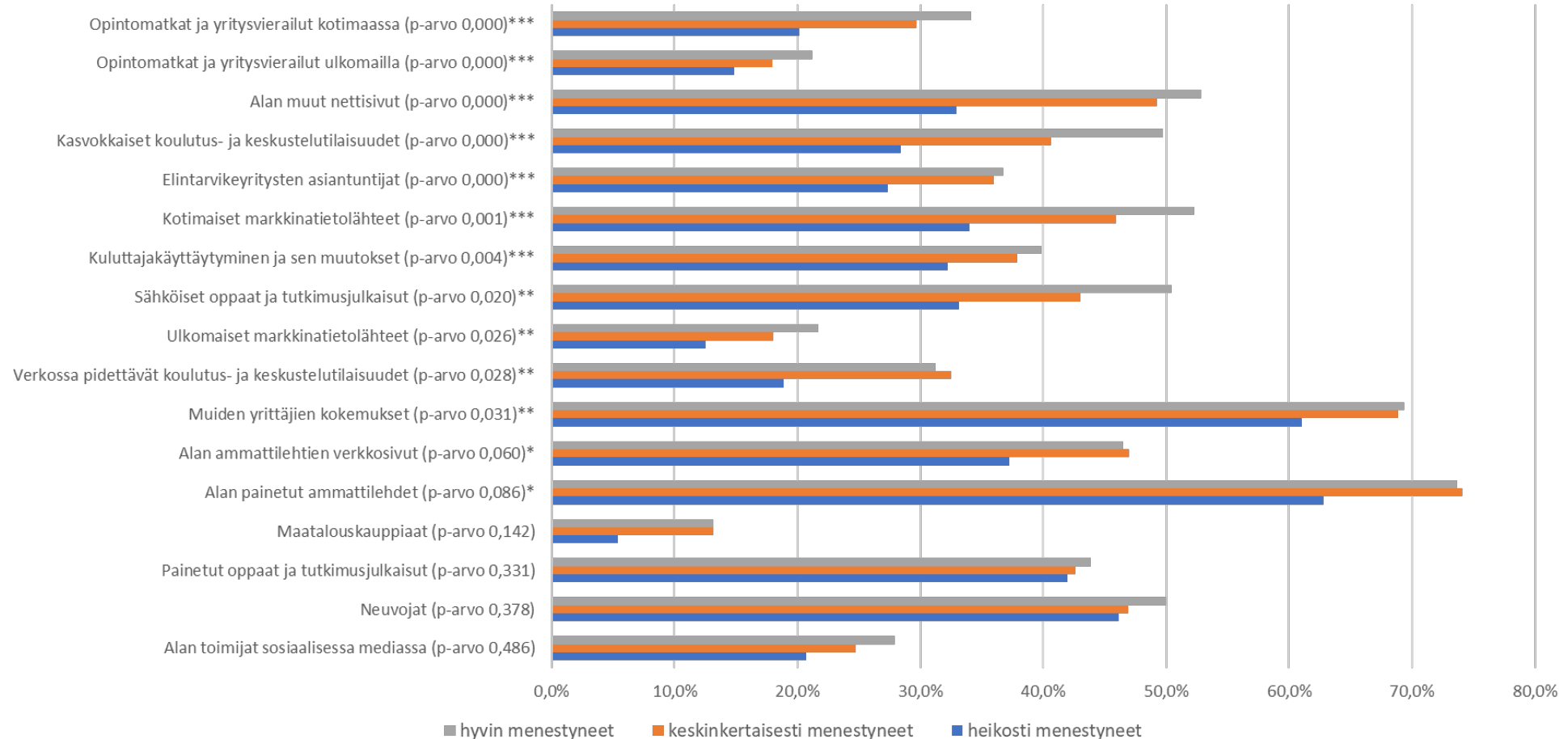
ONKO OSAAMINEN TÄLLÄ HETKELLÄ HYVÄÄ TAI ERITTÄIN HYVÄÄ?

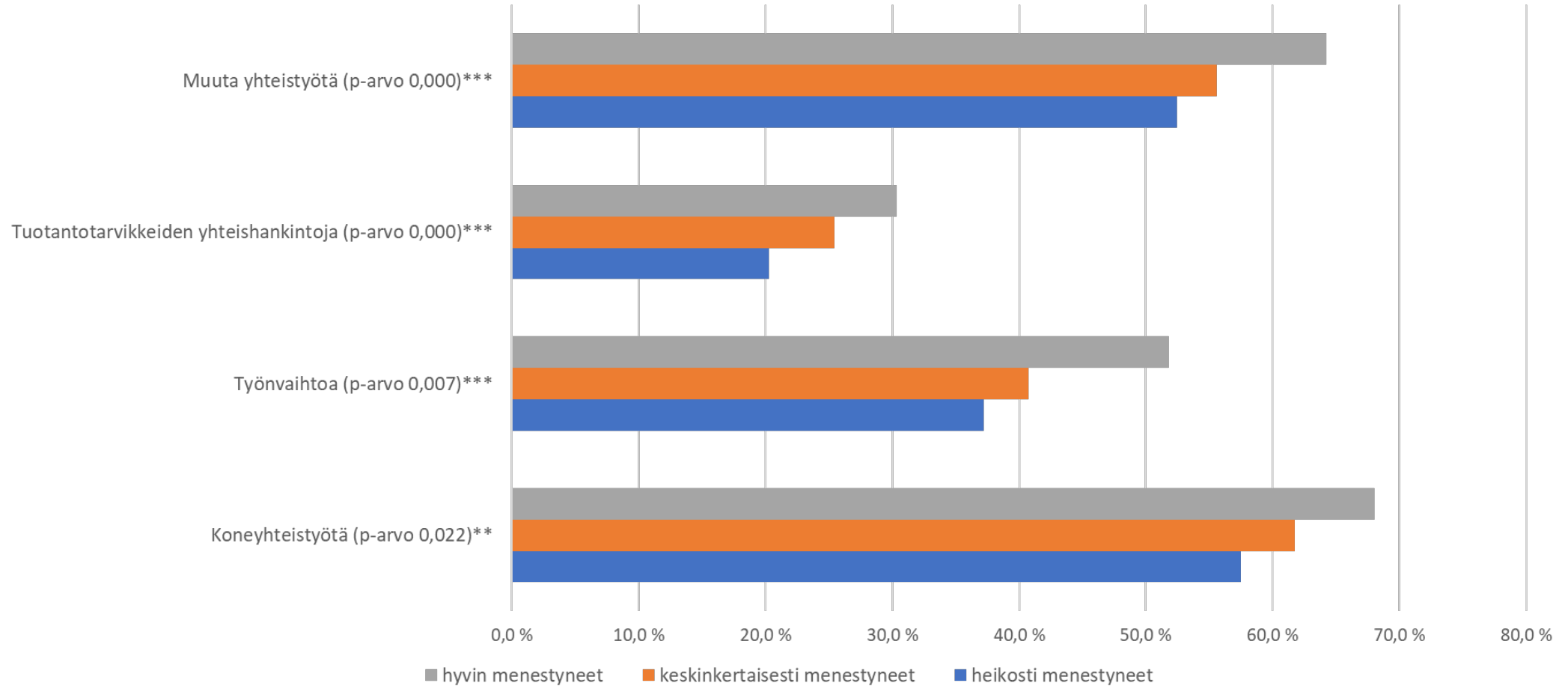
MITÄ SEURAAVISTA VAIHTOEHDOSTA ON TOTEUTETTU VIIMEISEN VIIDEN VUODEN AIKANA?

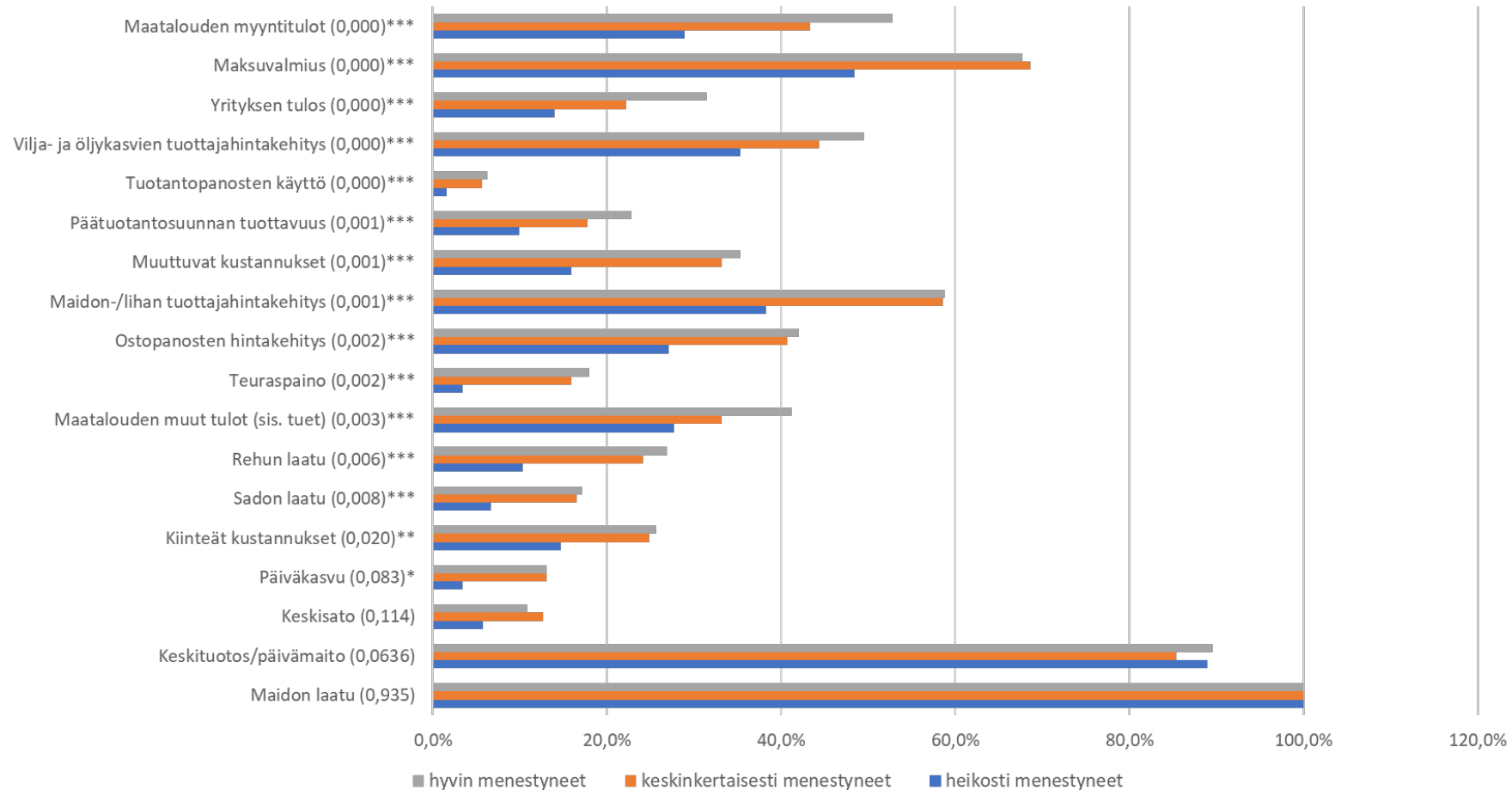
KUINKA PALJON HYÖDYNNÄT SEURAAVIA TIETOLÄHTEITÄ? (MELKO PALJON, PALJON JA ERITTÄIN PALJON VASTAUKSET)

TEETKÖ MUIDEN TILOJEN KANSSA

SEURAATKO SEURAAVIA TEKIJÖITÄ VÄHINTÄÄN KUUKAUSITTAIN?

Faktori- ja klusteri-analyysi

- Vastaajat ryhmiteltiin viiteen ryhmään faktori- ja klusterianalyysin avulla

Rotated Factor Matrix^a

	Factor				
	1	2	3	4	5
Teknologianmahdollisim mantehok	,672				
Toimialanedelläkäviänä	,664				
Yrityksenliikevaihdonkasvattam	,576		,333		
Yrityskoonkasvattaminen	,564				
Tuotannonmääränmaksimointi	,558				
Tuotannonerikoistuminen	,536				
Ulkopuolisentyövoimanpalkkaami	,508				
Ympäristöystävällisetkäytännöt		,891			
Luonnonmonimuotoisuudenylläpit		,812			
Ilmastoystävällisetkäytännöt		,795			
Tarjotakuluttajilleruokaalyhy		,478			
Kuluttajentarpeisiinvastamin		,470	,389		
Ihmistenhyvinvoinnistahuolet		,441	,343		
Eläintenhyvinvoinnistahuolet		,372	,325		
Yrityksenhyvä tulos			,664	,331	
Yrittäjän toimeentulon turvaaminen			,620	,307	
Panostuotossuhteenoptimoimint			,485	,408	
Tuotteidenostajienesimtelöll			,470		
Työntuottavuudenmaksimointi	,424		,445	,398	
Tuotannonlaadunmaksimointi	,420		,431		
Tuotantokustannustenminimointi				,635	
Maataloustukienmaksimointi				,596	
Myyntitulojenmaksimointi	,317		,409	,498	
Työmääränminimointi				,457	
Tilansiirtäminenelinkeipolisena					,755
Jatkaasukupolviyhtöä					,669

Extraction Method: Principal Axis Factoring.
Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization.
a. Rotation converged in 6 iterations.

”Edistykselliset”
”Ympäristötietoiset”
”Taloustietoiset”
”Optimoijat”
”Jatkuvuuden turvaajat”

Ryhmien kuvailua

	edistykselliset	ympäristötietoiset	taloustietoiset	optimoijat	jatkuvuuden turvaajat
eläintuotanto	10,7%	7,7%	28,1%	24,0%	29,6%
kasvintuotanto	10,4%	11,7%	17,7%	28,1%	32,0%

	edistykselliset	ympäristötietoiset	taloustietoiset	optimoijat	jatkuvuuden turvaajat
eläintuotanto	48,9%	38,6%	44,9%	44,9%	46,8%
kasvintuotanto	50,1%	61,4%	55,1%	55,1%	53,2%

	Keskim. hehtaarit	Keskim. myyntitulo (€)
edistykselliset	112,6	399390,4
ympäristötietoiset	70,0	124038,6
taloustietoiset	96,9	171430,7
optimoijat	62,2	105596,1
jatkuvuuden turvaajat	65,1	129245,0

MAAKUNNAT RYHMITTÄIN

	edistykselliset	ympäristötietoiset	taloustietoiset	optimoijat	jatkuvuuden turvaajat
Etelä-Karjala	7,3%	11,1%	17,3%	35,7%	28,6%
Etelä-Pohjanmaa	12,8%	10,6%	19,1%	25,5%	31,9%
Etelä-Savo	8,7%	16,7%	15,3%	23,0%	36,3%
Kainuu	8,3%	0,0%	14,3%	41,7%	35,7%
Kanta-Häme	13,8%	11,8%	23,5%	17,6%	33,3%
Keski-Pohjanmaa	0,0%	15,4%	30,8%	23,1%	30,8%
Keski-Suomi	8,7%	13,0%	34,8%	26,1%	17,4%
Kymenlaakso	5,6%	16,7%	11,1%	33,3%	33,3%
Lappi	0,0%	15,4%	7,7%	46,2%	30,8%
Pirkanmaa	8,8%	8,8%	20,6%	26,5%	35,3%
Pohjanmaa	5,9%	5,9%	11,8%	29,4%	47,1%
Pohjois-Karjala	0,0%	0,0%	27,8%	44,4%	27,8%
Pohjois-Pohjanmaa	11,8%	9,8%	17,6%	29,4%	31,4%
Pohjois-Savo	10,0%	10,0%	27,5%	20,0%	32,5%
Päijät-Häme	7,7%	7,7%	53,8%	7,7%	23,1%
Satakunta	20,7%	10,3%	17,2%	27,6%	24,1%
Uusimaa	11,5%	15,4%	42,3%	7,7%	23,1%
Varsinais-Suomi	11,6%	7,0%	25,6%	18,6%	37,2%

Ryhmien väliset erot menestymisessä

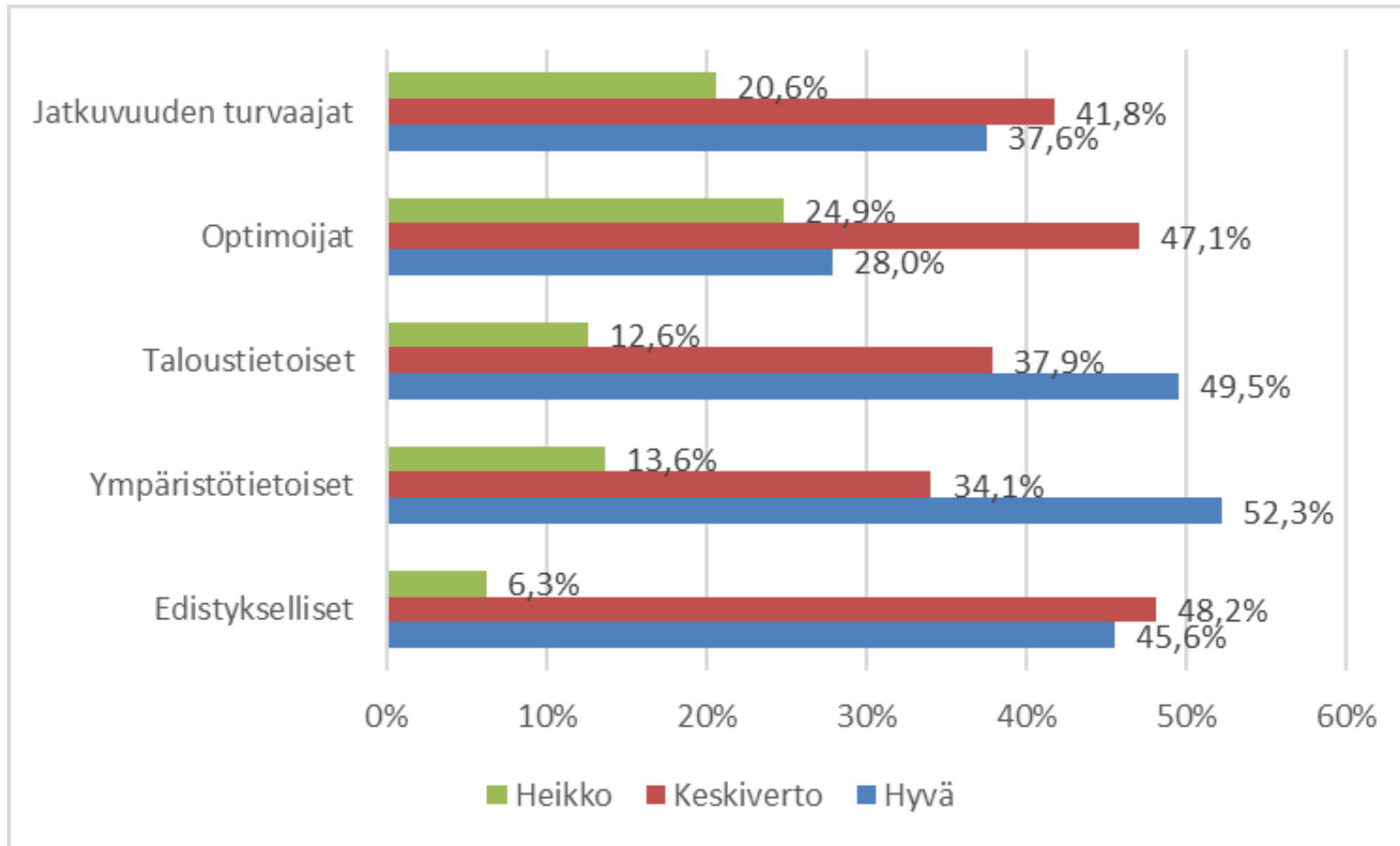
Vastaajan arvio omasta fyysisestä ja psyykkisestä työkyvystään suhteessa työn vaatimuksiin

maatalouden tuloksen suhteellinen osuus maatalouden myyntitulojen ja tukien summasta

Oma kokemus menestymisestä maatalousyrittäjänä

	F-testi	p-arvo
Työkyky	2,83	0,024
Oma kokemus	2,685	0,031
Kannattavuus	2,333	0,046
3 muuttujan yhdistelmä	4,052	0,003

MENESTYKSEN MITTARINA YHDISTELMÄ KAIKISTA 3:STA

Ryhmien kuvaukset

Tyhjä laatikko tarkoittaa, ettei ko. ryhmässä mikään muuttujan arvoista korostunut enemmän kuin muissa ryhmissä

	Edistykselliset	Ympäristötietoiset	Taloustietoiset	Optimoijat	Jatkuvuuden turvaajat
Prosenttiosuudet: hyvin menestyneet/ keskinkertaisesti menestyneet/ heikosti menestyneet	46 / 48 / 6	52 / 34 / 14	50 / 8 / 13	28 / 47 / 25	38 / 42 / 21
Tyypillistä	Oy-muoto Eläinmäärää ja peltoalaa lisätty Toteutettu kone- ja rakennusinvestointeja sekä automaatioinvestointeja Töiden ulkoistamista lisätty	Luomutila Muuta yritystoimintaa: matkailu, majoitus ja virkistyspalvelut, suoramyynti Ulkopuolinen työvoima Siirrytty lyhyempään tarjontaketjuun	Maatalouden ulkopuolisia ansiotuloja käytetään maataloustuotannossa Viljelykasvivalikoimaa lisätty Tilojen välistä yhteistyötä on lisätty	Muuta yritystoimintaa: urakointi Ei ulkopuolista työvoimaa Yhteistyötä työnvaihdon ja tuotantotarvikkeiden yhteishankinnan muodossa	Isoihin investointeihin käytetään metsätuloja Yhteistyötä koneyhteistyöllä Sekä palkkaa saavia että palkattomia perheenjäseniä töissä
Tuotantopäätökseen vaikuttavat tekijät	Tuotteiden ostajien tarpeiden muutos, markkinariskien hallinta, työmenekki	Asiantuntijoiden suositukset, tuotannon ilmasto- ja ympäristövaikutukset, kulutuskysynnän muutos	Kotimaiset ja kv. markkinanäkymät, yrityksen taloudellinen tilanne, eläinten hyvinvointi, omat aikaisemmat kokemukset	Tuottajahinnat, maatalouden tukipolitiikka	
Osaaminen	Teknologia, riskien hallinta	Henkilöstöjohtaminen, myynti ja markkinointi	Talous, tuotanto, strateginen johtaminen		Itsensä johtaminen
Seurataan erityisesti	Kiinteät ja muuttuvat kustannukset sekä maksuvalmius			Tuotantopanosten käyttö	Myyntitulot, tulos, tuottajahinnat sekä esim. maidon laatu, päiväkasvu ja keskisato
Tärkeitä asioita työssä	Haastavuus, vastuuntunto	Yhteiskunnallinen merkitys, mahdollisuus luoda uutta, mahdollisuus verkostoitua uusien ihmisten kanssa	Itsenäisyys, säästäväisyys, mahdollisuus vaikuttaa työn sisältöön		

POLITIIKKASUOSITUKSET

- Toteutettava maatalous- ja elinkeinopolitiikka mahdollistaa ja kannustaa liiketaloudellisesti kannattavaan maataloustuotantoon
- Tuotannon laajentamista hankaloittavat tekijät selvitetään, analysoidaan ja poistetaan mahdollisimman tehokkaasti
- Lainsäädännössä edellytetään kahdenkertaista kirjanpitoa tietyn liikevaihtorajan ylittyessä
- Maatilan yhtiöittämistä tilan toiminnan kehittämiseksi, talouden ja hallinnon selkeyttämiseksi sekä kilpailukyvyyn parantamiseksi tuetaan
- Työllistämisen kynnyksiä madalletaan: yrityksen ensimmäisen työntekijän palkkaamisen helpottamiseksi tarvitaan tukia ja neuvontapalveluja
- Niin sanottuja exit-malleja tutkitaan ja niistä viestitään kattavasti, jotta niistä saadaan parhaat käytänteet maatalousyrittäjien käyttöön

Kiitos!

Lisätietoja:

Päivi Kujala

paivi.kujala@ptt.fi

[smartfarmers_brieff.pdf](#)
([ptt.fi](#))